

Moderní technologie

Jak dostat knihovnu do mobilu?

Mobilní zařízení se stala běžnou součástí našeho života. Jejich využívání jako prostředků přístupu k webovým sídlům a celému internetu neustále narůstá. Co mohou dělat knihovny, které o mobilní optimalizaci uvažují?

Světлана Hrabínová

V současnosti existují tři metody technického přizpůsobení webových sídel mobilním zařízením: responzivní webdesign, samostatná mobilní verze a metoda RESS.

Responzivní webdesign lze oproti dalším metodám označit za nejlépe reagující na neustálý pokrok v oblasti vývoje mobilních zařízení, kdy se objevují nová zařízení s lepším rozlišením a odlišnou velikostí obrazovky. Filozofie responzivního webdesignu je založena na řešení, kdy webový server odesílá všem zařízením stejný HTML kód, k úpravě vykreslení webového sídla na daném zařízení se používá CSS soubor. Tvůrce tak nemusí upravovat a udržovat více verzí webového sídla, což by bylo finančně nákladné – jedna verze slouží všem. Nepoužívá se zde žádné přeměrování (obsah je vždy přístupný přes stejnou URL adresu) ani detekce zařízení (není nutné udržovat a testovat seznam zařízení, jako je tomu v ostatních metodách). Responzivní webdesign využívá necelých 9 % českých knihoven s mobilně optimali-

zovaným webovým sídlem. Jedná se o nejpoužívanější metodu mobilní optimalizace u větších knihoven (krajské a pověřené).

Poměrně zdařilou webovou prezentaci využívající responzivní webdesign má Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem, která si mimo jiné odnesla celkové vítězství v letošním ročníku soutěže *Biblioweb*. Mobilní uživatel se poměrně jednoduše a rychle dostane ke svému kontu, může provést vyhledávání, popř. zjistit otevírací dobu knihovny i jejích poboček, a to pomocí vhodné kompozice obsahu a priorit, jež jsou jednotlivým obsahovým blokům přiřazeny. Nevýhodou je, že responzivní webdesign se „aktivuje“ až u zařízení, která mají rozlišení obrazovky menší než 600 px, takže např. uživatelé tabletů s větším rozlišením, ale i návštěvníci z počítače se starým typem monitoru mohou mít problémy.

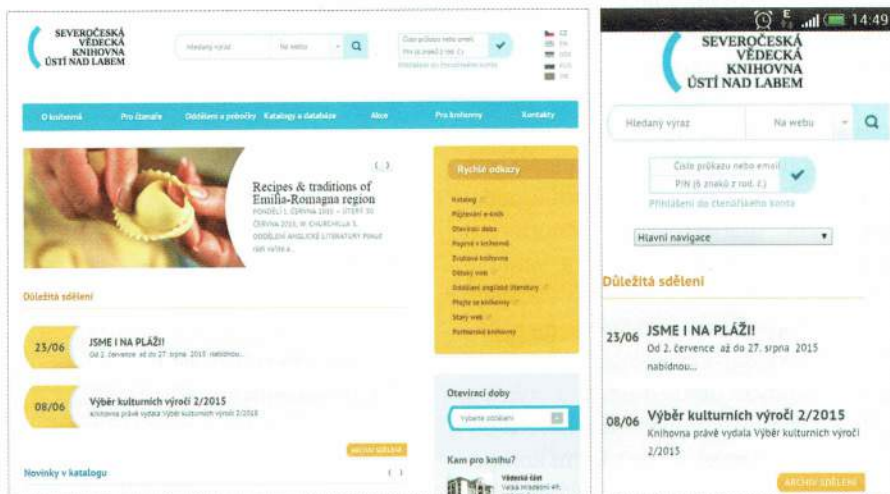
V případě samostatné mobilní verze mají jednotlivé verze webového sídla (pro desktopová zařízení, tablety a mobilní telefony) vlastní URL adresu. Vysvětlení lze provést na příkladu Městské knihovny v Praze. V situaci, kdy uživatel přistupuje

k webovému sídlu ze stolního počítače či notebooku, je zobrazena klasická verze (www.mlp.cz). Oproti tomu mobilnímu uživateli je nabídnuta speciální mobilní verze provozovaná většinou na subdoméně daného webového sídla (m.mlp.cz). Obvykle se dá mezi jednotlivými verzemi jednoduše přepínat (například v patičce webového sídla jsou umístěny odkazy „zobrazit mobilní verzi“ nebo „zobrazit klasicky“). Toto řešení je vhodné pro rychlé a lehké poskytování odlišného obsahu (změny mohou být provedeny pouze v požadované verzi). Z pohledu udržitelnosti se jedná o náročnější a nákladnější řešení, je totiž nutné testovat a udržovat dvě či více verzí téhož webového sídla. Samostatná mobilní verze navíc vyžaduje přeměrování uživatele na danou verzi podle detekce daného zařízení, které nemusí být vždy spolehlivé.

Zatímco u krajských a pověřených knihoven v České republice je nejpoužívanější metodou responzivní webdesign, u městských knihoven převládají samostatné mobilní verze (11 % knihoven s mobilně optimalizovaným webovým sídlem). Je to zapříčiněno skutečností, že velká část těchto knihoven provozuje své webové sídlo pomocí služby Webnode.cz, jež mobilní optimalizaci a automatickou tvorbu mobilní verze nabízí.

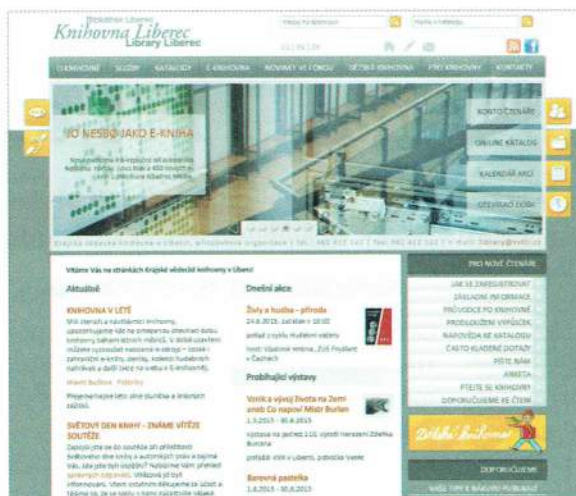
Metoda RESS (nebo také dynamické poskytování obsahu) je snahou o zkombinování toho nejlepšího z obou výše uvedených řešení. U této mobilní strategie webový server poskytuje různé HTML soubory, CSS styly a skripty pro různá zařízení, ale na stejné URL adrese. Uživatelé na mobilních zařízeních dostanou jednu odpovídající sadu kódů, zatímco uživatelé s tabletem či klasickým počítačem obdrží jinou; uživatelé ale nejsou přeměrováni. Je zde ovšem opět nutná detekce koncových zařízení.

V případě českých knihoven se jedná o nejméně častou metodu (využívá ji pouze necelých pět procent

Webové sídlo Severočeské vědecké knihovny na monitoru počítače (vlevo) a mobilního telefonu (vpravo), zdroj: www.svku.cz, červen 2015

Mezi knihovny využívající metodu RESS pro mobilní optimalizace patří například **Krajská vědecká knihovna v Liberci**. Na přiloženém snímku je patrné, že mobilní uživatelé mají k dispozici upravenou mobilní verzi – viditelné ikony, pomocí kterých se rychle dostanou k potřebným službám (konto, katalog či otevírací doba), oproti desktopové verzi dochází i k úpravě vyobrazení hlavního menu nebo k odstranění slideru. Pohledem na URL adresu na snímku z mobilního zařízení je naopak zřejmé, že nedochází k přesměrování.

Webové sídlo Krajské vědecké knihovny v Liberci ve verzi pro desktop (vlevo) a pro mobilní zařízení (vpravo), zdroj: www.kvkl.cz, červen 2015

knihoven poskytujících mobilně optimalizované webové sídlo). Knihovny, které tuto metodu používají, většinou využívají službu **Estranky.cz**.

Doporučení pro optimalizaci webových sídel na mobilním zařízení

Každá ze stručně popsaných mobilních strategií má své výhody a nevýhody, stejně jako zastánce či odpůrce. Responzivní webdesign preferuje Google¹, naopak Jakob Nielsen², uznávaný guru v oblasti použitelnosti webových sídel, upřednostňuje vytvoření samostatné mobilní verze. U rozsáhlých webových sídel mají samostatné mobilní verze opodstatnění – pomocí nich lze poskytovat odlišný obsah i funkce, a je tedy možné provádět určitou personalizaci obsahu pro desktopové a mobilní uživatele, to je patrné i na příkladu Městské knihovny v Praze, která má mobilní verzi svého webového sídla viditelně odlišnou a její domovská stránka slouží jako určitý rozcestník k nejdůležitějším službám a položkám. Odhadnout správný design, obsah a funkce pro různé verze může být ovšem bez uživatelského průzkumu velmi složité. Špatně nastavená mobilní strategie se může negativně projevit na celém webovém sídle. Před osekáváním funkcí a obsahu a tvorbou samostatných mobilních verzí pro různá za-

řízení proto doporučuji knihovnám jako vhodnou metodu responzivní webdesign, ve které by se měl klást důraz na stanovení si jasných priorit v rámci webového obsahu a jeho vhodné zobrazení napříč zařízeními. Velmi jednoduše řečeno – všechno, co by mohli mobilní uživatelé knihovny potřebovat použít nebo řešit hned, a to i ve spěchu, by měli mít po ruce (například vyhledávací pole, otevírací dobu a kontakt, přístup do konta, novinky a akce). Ostatní části a informace mohou být skryté (například informační texty o knihovně), mělo by být ovšem jasné, jak se k nim dostat.

Responzivní webdesign má oproti ostatním metodám hlavní nevýhodu ve větším množství přenášených dat, což se projevuje na nižší rychlosti načítání webového obsahu. Ovšem s využitím optimalizačních technik a důrazem na design webového sídla pro mobilní zařízení může být i responzivní webové sídlo poměrně rychlé.

Z vlastní zkušenosti implementace mobilních webových sídel doporučuji, aby k úpravě vykreslení webového sídla docházelo na základě potřeb samotného webového obsahu, nikoliv na základě rozlišení současných zařízení, tedy například 240 px na šířku pro malé displeje, 320 px pro tradiční smartphony, 768 px a více pro tablety. Jedině tak

je možné poskytovat správně se zobrazující obsah napříč různými zařízeními, platformami a rozlišeními i v budoucnu. Osvědčenou metodou pro průběžné testování responzivních webových sídel a správné nastavení vykreslování webového obsahu je zvětšování/zmenšování okna webového prohlížeče a následná kontrola, zda se veškerý obsah zobrazuje tak, jak je požadováno.

Závěrem si dovoluji vymezit nejzákladnější doporučení pro design a redesign webových sídel pro mobilní zařízení – nepodceňovat fázi testování na reálných mobilních zařízeních. Simulátory a emulátory či různé online nástroje nikdy neposkytnou stoprocentní jistotu o výkonu a kvalitě zobrazení webového sídla. Některé údaje mohou být zkreslené a nelze se tedy na ně s úplnou určitostí spoléhat. Proto lze tyto nástroje považovat spíše za nástroje pomocné.

Cílem mobilní optimalizace webových sídel knihoven by mělo být vyvážené webové sídlo, které je vytvořeno na základě uživatelských požadavků a které spolu s kvalitou nabízí svému uživateli uspokojivou rychlost načítání webového obsahu. ■

Mgr. Světlana Hrabínová

pracuje v Ústavu informatiky na Slezské univerzitě v Opavě.

1 Více informací na <https://developers.google.com/webmasters/mobile-sites/mobile-seo/>.

2 Více informací na www.nngroup.com/articles/mobile-site-vs-full-site/.